

Käesolev õppematerjal on 2010. a ilmunud teose „Lahendades lahendama. Tekstülesandeid õpiabiks 1.–3. klassile“ (Kadri Rüütel, Meelika Maila, Ana Kontor) uuendatud väljaanne.

Toimetanud Tiina Helekivi
Kujundanud ja küljendanud Eve Kurm
Tehniliselt toimetanud Andero Kurm

Autoriõigus: Kadri Männiksaar, Meelika Maila, Ana Kontor, 2025
Kirjastus Studium, 2025

ISBN 978-9916-629-40-6

Kirjastus Studium
Riia 15b, Tartu 51010
www.studium.ee

Trükitud OÜ Greif trükikojas

SISUKORD

Eripedagoogilised soovitused tekstülesannete lahendamiseks	3
Meelespea õpilasele tekstülesannete lahendamiseks	4
Hulkade ühendamine	5
Osahulkade eraldamine	16
Võrdlusülesanded	26
Korrutamine ja jagamine	40
Kahetehtelised ülesanded	53
Kolmetehtelised ülesanded	86

ERIPEDAGOGILISED SOOVITUSED TEKSTÜLESANNETE LAHENDAMISEKS

Et õpilased õpiksid tekstülesandeid lahendama, peavad nad omandama teatud oskuste süsteemi. Lapsed peavad aru saama, et tekstülesandel on oma struktuur: arvandmed ja küsimus, millele tuleb vastata. Vajalik on ka tekstülesande lugemise oskus, s.t lapsi tuleb õpetada lugema tekstülesannet nii, et nad oskaksid eraldada antut otsitavast, teha tekstülesande analüüsi ja seda lühidalt üles märkida, kujutada ülesannet joonise või skeemi abil. Nad peavad oskama leida ülesande lahendamiseks õige tehte ning teha lahenduse otsingut. Samuti peavad lapsed suutma põhjendada valitud tehet, vormistada lahendust vastavalt nõuetele ja kontrollida lahenduse õigsust.

Tekstülesannete lahendamisel on soovitatav lähtuda matemaatika erimetoodikas kasutatavast tekstülesande analüüsi skeemist.

1. Sissejuhatav vestlus.
2. Ülesande esimene esitamine (suuline, kirjalik).
3. Sisu täpsustavad küsimused.
4. Ülesande teine esitamine (andmed, skeem).
5. Skeemi analüüs, lahenduse otsing.
6. Lahenduse vormistamine.
7. Lahenduse kontrollimine.

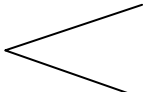
Sissejuhatava vestluse käigus selgitatakse õpilastele situatsiooni, mida ülesanne käsitleb. Aktualiseeritakse laste elukogemused, muuhulgas selgitatakse välja, kas kõik tekstülesandes ette tulevad sõnad on õpilastele arusaadavad.

Sissejuhatavale vestlusele järgneb **ülesande esmane esitamine**. Suulisel esitamisel loeb kas õpetaja või keegi lastest ülesande ette, kirjalikul esitamisel (õpilane loeb ise tekstülesande teksti) on oluline anda lastele aega teksti lugeda.

Sisu täpsustavate küsimuste eesmärk on matemaatilise situatsiooni täpsustamine. Küsimused esitatakse nii, et laps ei peaks vastama arvudega, küll aga peavad küsimused, mida õpetaja esitab, aitama õpilastel mõista ülesandes olevaid seoseid ja suhteid.

4. Tee kokkuvõte.

Mida me ülesandest teame?

Me teame, kui palju pani ema esialgu õunu korvi.
mitu õuna pani ema veel korvi.

Mida on vaja teada saada?

Vaja on teada saada, mitu õuna oli emal nüüd korvis.

5. Täienda andmeid.

Oli õuna.

Pani juurde

Kokku

Räägi andmete põhjal.

Ema pani algul korvi õuna.

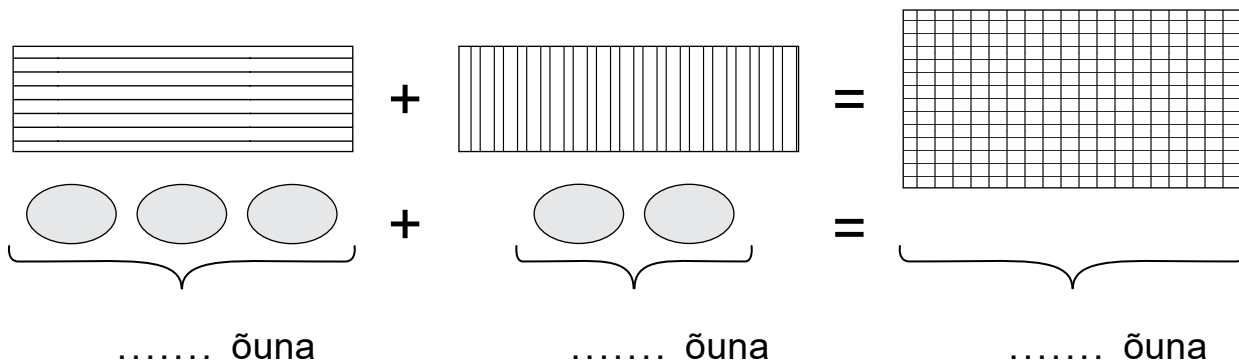
Teise puu alt pani ta veel õuna korvi.

Mitu õuna oli emal nüüd korvis?

6. Lahenda ülesanne.

Täienda skeemi.

Arvuta.

..... õuna + õuna = õuna

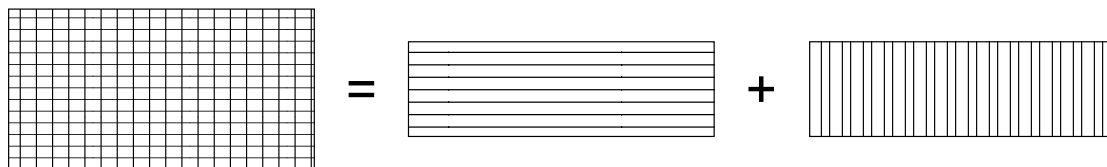
7. Kontrolli.

Vasta ja jooni.

Mis tehtega sa arvutasid?

Ma liitsin. / Ma lahutasin.

Kas arvutasid nii?

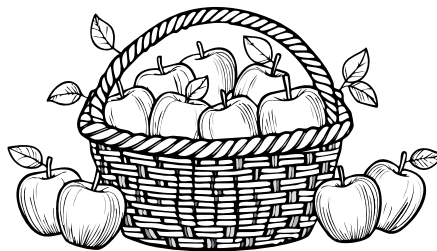
..... õuna = õuna + õuna

8. Sõnasta vastus.

Emal on nüüd korvis õuna.

9. Vasta küsimustele.

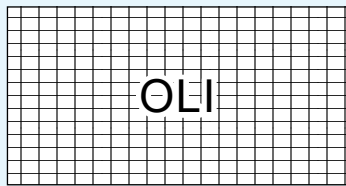
- Mis puuviljad olid korvis?
- Mitme puu alt ema õunu korjas?
- Mida ema õuntega tegi?
- Mitmenda puu alt sai ema rohkem õunu?

Lahenda ülesanded

1. Marten tahab minna poodi jäätist ostma. Tal on rahakotis 6 eurot. Isa annab poisile 2 eurot juurde.
Kui palju raha on nüüd Martenil?
2. Õpetaja laual on karp joonlaudadega. Selles on 3 joonlauda. Õpetaja paneb sinna veel 5 joonlauda juurde.
Mitu joonlauda on nüüd karbis?

OSAHLUKADE ERALDAMINE

OLI

–

VÕETI ÄRA

=

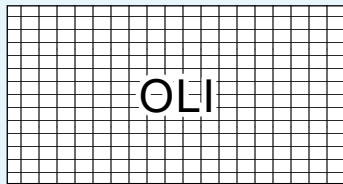

JÄI JÄRELE

JÄI JÄRELE?

=

OLI

–

VÕETI ÄRA

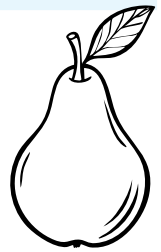
1. Loe ülesande tekst läbi.

Ema tuli aiast. Aias kasvasid õunapuud ja üks pirnipuu.

Emal olid väikeses pruunis korvis pirnid. Seal oli 5 pirni.

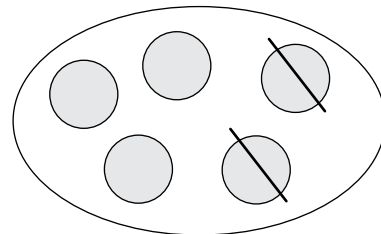
Ema andis lastele 2 pirni. Ülejäänud pirnid jäid korvi magustoidu jaoks.

Mitu pirni jäi korvi?

2. Millest oli ülesandes juttu? Räägi.

3. Selgita joonist.

4. Täienda lahenduskeemi arvudega.

OLI pirni.

VÕETI ÄRA pirni.

JÄI JÄRELE pirni.

Räägi andmete põhjal.

Korvis oli

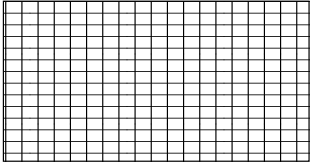
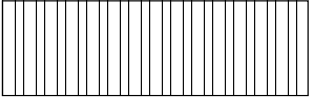
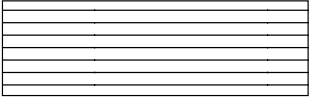
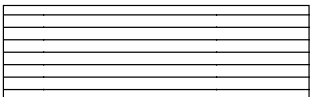
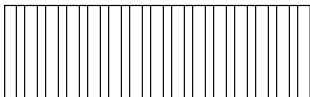
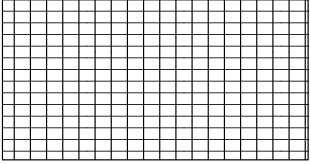
Ema

Mitu?

5. Lahenda ülesanne.

Vali skeem. Märki.

		–		=	
		+		=	

Arvuta.

Mitu pirni jäi korvi?

$$5 - \dots\dots\dots = \dots\dots\dots \text{ pirni}$$

6. Kontrolli.

Vasta ja jooni.

Mis tehtega sa arvutasid?

Ma liitsin. / Ma lahutasin.

Kas arvutasid nii?

$$\begin{array}{c} \text{10x1 grid} \end{array} = \begin{array}{c} \text{10x10 grid} \end{array} - \begin{array}{c} \text{10x1 grid}$$

$$\dots\dots\dots \text{ pirni} = 5 \text{ pirni} - \dots\dots\dots \text{ pirni}$$

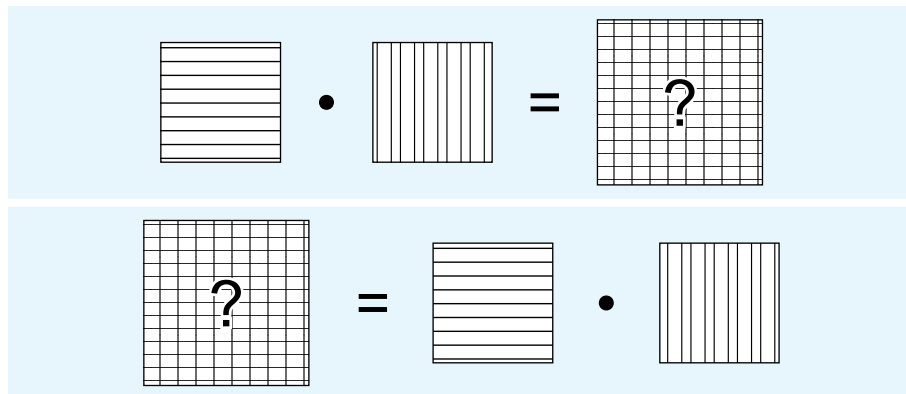
7. Sõnasta vastus.

Korvi jäi järele $\dots\dots\dots$ pirni.

8. Vasta küsimustele.

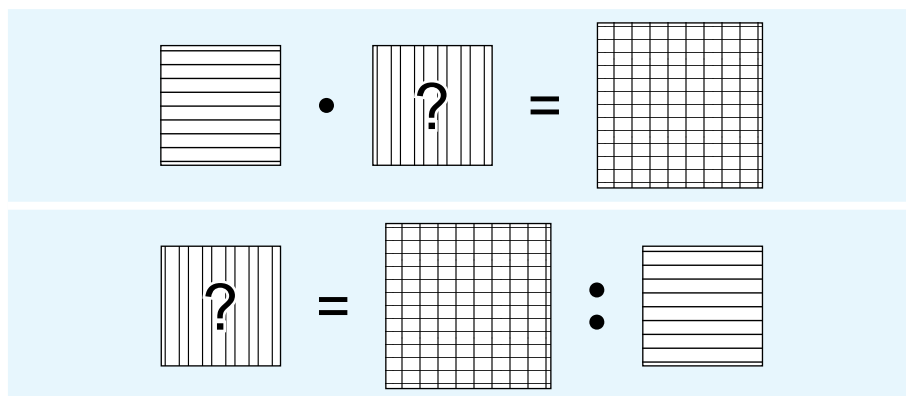
- Mis puuviljad kasvasid aias?
- Mis puuvilju ema ei korjanud?
- Mida ema pirnidega tegi?

KORRUTAMINE JA JAGAMINE

Lahenda ülesanded

1. Pakk kohvi maksab 7 eurot. Eneli ostis kaks pakki kohvi.
Kui palju maksis tüdruk kohvipakkide eest kokku?
2. Kohvikus on 8 lauda. Iga laua ümber on 4 tooli.
Mitu istekohta on kohvikus?
3. Õpetaja jagas 8 lapsele värvilisi pabereid.
Iga laps sai 7 lehte värvilist paberit.
Mitu lehte värvilist paberit jagas õpetaja lastele kokku?
4. Ühe koogipõhja küpsetamiseks on vaja 3 muna.
Pagar küpsetas 6 koogipõhja.
Mitu muna kulus pagaril kokku?
5. Lillepoes on viis roosikimpu. Igas kimbus on üheksa roosi.
Mitu roosi on viies kimbus kokku?
6. Liina ostis 9 pakki mahla. Kui palju maksis Liina
mahlapakkide eest kokku, kui üks pakk maksis 3 eurot?

Vanaema istutas kasvuhoonesse 5 tomatitaimet. Mitu korda rohkem taimi istutas vanaisa, kui taat pani kasvama 15 tomatitaimet?

1. Vasta küsimustele.

1.	Mitu taimet istutas vanaema?	<i>Vanaema istutas viis taimet.</i>
2.	Mida vanaisa tegi?	<i>Vanaisa istutas taimi vanaemast rohkem.</i>
3.	Kas sa tead täpselt, mitu tomatitaimet vanaisa istutas?	<i>Jah.</i>
4.	Mida sa täpselt tead?	<i>Vanaisa istutas 15 taimet.</i>
5.	Mida tahetakse ülesandes teada?	<i>Mitu korda rohkem taimi istutas vanaisa?</i>

2. Koosta avaldis.

.....
vanaema • x korda =
tomatitaimed rohkem tomatitaimed

3. Lahenda.

..... • x =
x = : 5

4. Kontrolli.

..... • =

5. Sõnasta vastus.

Vanaisa istutas kasvuhoonesse korda rohkem tomatitaimi.